

colecția monografii

GABRIEL MICU

EVOLUȚII ÎN DREPTUL DIPLOMATIC ȘI CONSULAR
ÎN ERA GLOBALIZĂRII

GABRIEL MICU

**EVOLUȚII ÎN DREPTUL
DIPLOMATIC ȘI CONSULAR ÎN ERA
GLOBALIZĂRII**

Universul Juridic
București
-2022-

Capitolul I

Considerații generale

Această lucrare își propune ilustrarea modului în care a evoluat practica diplomatică și consulară în era globalizării, pornind de la documentele internaționale de referință prin care sunt codificate normele ce guvernează domeniul, Convențiile de la Viena din 1961 și 1963.

Fără a ne propune să intrăm în detalii, vom efectua o analiză comparativă, mai degrabă calitativă, decât scolastică.

Asemenea oricărei alte categorii socioprofesionale, activitatea diplomatică și cea consulară au constituit teme de reglementare pentru juriști, angrenați în procesul de negociere diplomatică. În mod evident, impulsul major în demararea negocierilor internaționale a venit ca urmare a dispozițiilor reglementate în Carta Organizației Națiunilor Unite (ONU), aceasta reușind să sintetizeze, în dispozitivul său, principalele evoluții înregistrate în domeniile respective până la momentul adoptării sale.

Este utilă o menționare succintă a importanței pe care au avut-o în reglementările convenite sub auspiciile ONU concluziile rezultate în urma Conferințelor de la Haga din 1899 și 1907, cu privire la soluționarea pașnică a diferendelor, Pactului Briand-Kellog, prin care statele semnatare au decis să scoată în afara legii utilizarea forței și a amenințării cu forța în relațiile dintre state, prin incriminarea războiului ca formă de soluționare a diferendelor.

De asemenea, au fost definite concepte precum *agresiunea și agresorul*, dezvoltate de doi iluștri diplomați ai vremii, Nicolae Titulescu și Maxim Litvinov. La acestea s-au mai adăugat codificările cutumelor referitoare la suveranitatea națională și reevaluarea respectării cu bună-credință a angajamentelor asumate.

Acest capitol își propune să analizeze succint, comparativ, principalele aspecte ce vizează stabilirea relațiilor diplomatice și consulare, funcțiile diplomatice și consulare și modul în care trebuie înțelese și aplicate în jurisprudența contemporană prevederile celor două convenții referitoare la privilegiu, imunități și inviolabilități.

Fără a intra în detalii juridice, această analiză are ca scop evidențierea modului în care *diplomația modernă reușește să modeleze dreptul interna-*

țional contemporan, în sensul adaptării sale la noile provocări lansate de fenomenul globalizării.

Pornind de la o bogată practică diplomatică, dar și de la doctrinele consacrate în acest domeniu, statele membre ONU au demarat procesul de codificare a conduitei lor în relațiile internaționale, pe care s-au obligat să o respecte în plan bilateral, pentru ca mai apoi, la aproape două decenii după aceea, să continue demersul pentru codificarea raporturilor multilaterale.

Convenția de la Viena, din 1961, privind relațiile diplomatice (denumită în continuare CVRD) și *Convenția de la Viena, din 1963*, asupra relațiilor consulare (denumită în continuare CVRC) reprezintă, până în prezent, *nucleul dreptului diplomatic și consular*.

Convenția privind relațiile diplomatice a fost semnată la Viena pe 18 aprilie 1961 și a intrat în vigoare pe 24 aprilie 1964¹. Odată cu aceasta, s-au mai adoptat două protocoale opționale:

- *Protocolul opțional privind dobândirea naționalității*, încheiat la Viena pe 18 aprilie 1961 și intrat în vigoare pe 24 aprilie 1964², la care au devenit parte 51 de state.
- *Protocolul opțional privind soluționarea obligatorie a diferendelor*, încheiat la Viena pe 18 aprilie 1961, intrat în vigoare pe 24 aprilie 1964³, la care au devenit parte 66 de state.

În ceea ce privește convenția care reglementează activitatea diplomatică în domeniul relațiilor consulare, ea a fost semnată la Viena pe 24 aprilie 1963 și a intrat în vigoare pe 19 martie 1967⁴, fiind adoptată de 173 de state.

Totodată, au mai fost negociate și semnate alte două documente opționale care dezvoltă sectorial convenția:

- *Protocolul opțional la Convenția de la Viena privind relațiile consulare, referitor la dobândirea naționalității*, încheiat la Viena pe 24 aprilie 1963 și intrat în vigoare pe 19 martie 1967⁵, la care au fost parte 39 de state;
- *Protocolul opțional la Convenția de la Viena privind relațiile consulare, referitor la soluționarea obligatorie a diferendelor*, încheiat la

¹ UNTC (United Nations Treaty Collection), vol. 500, p. 95, nr. 310.

² *Idem*, p. 223.

³ *Ibidem*.

⁴ UNTC, vol. 596, p. 262, nr. 8638.

⁵ *Idem*, p. 469.

Viena pe 24 aprilie 1963, intrat în vigoare pe 19 martie 1967⁶ și la care au devenit parte 48 de state.

Prevederile acestor convenții au devenit normă de conduită obligatorie asumată de statele semnatare, prin exprimarea acordului de voință suverană neviciat, contribuind, în majoritate, la formarea unei *importante ramuri de drept internațional*.

CVRD a codificat într-o mare măsură regulile elementare cu privire la conduita statelor în relațiile diplomatice bilaterale⁷, iar mai apoi prevederile acestei convenții au devenit parte integrantă a dreptului internațional contemporan⁸. Cele 187 de state semnatare ale convenției, prin asumarea prevederilor sale, i-au conferit acesteia o aplicabilitate globală⁹.

Un efect asemănător în arhitectura relațiilor internaționale l-a avut și CVRC, care s-a poziționat de la bun început la originea eforturilor ONU pentru codificarea dreptului internațional.

Spre deosebire însă de CVRD, care a fost încheiat la Neue Hofburg din Viena, negocierile CVRC trebuiau să abordeze un număr mai mare de teme controversate, asupra cărora existau divergențe între delegațiile implicate în acest proces, codificarea dreptului consular dovedindu-se mai anevoioasă decât cea a dreptului diplomatic din 1961¹⁰.

⁶ UNTC, vol. 596, p. 262, nr. 8638

⁷ M. Bossuyt, J. Wouters, *Grondlijnen van Internationaal Recht*, Intersentia, Antwerp-Oxford, 2005, p. 405; G.R. Berridge, *Diplomacy: Theory and Practice*, ed. a 4-a, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2010, pp. 109-110; E. Denza, *Diplomatic Law: A Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, Oxford University Press, Oxford, 2008, pp. 3-12; R. Langhorne, *The Regulation of Diplomatic Practice*, în C. Jönsson, R. Langhorne (eds.), *Diplomacy*, ed. a 2-a, Sage, Londra, 2006, pp. 316-33; J. Verhoeven, *Droit international public*, Larcier, Bruxelles, 2000, p. 106.

⁸ Vezi CIJ, *Caz privind personalul diplomatic și consular al Statelor Unite la Teheran*, Hotărârea din 24 mai 1980, *SUA c. Iranului*, în CIJ Rec. 1980, 3, §62; CIJ, *Caz privind mandatul de arestare din 11 aprilie 2000, Republica Democrată Congo împotriva Belgiei*, 14 februarie 2002, în CIJ Rec. 2002, 1, §52.

⁹ E. Denza, *Diplomatic Law: A Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, *op. cit.*, p. 1; H.P. Hestermeyer, *Vienna Convention on Diplomatic Relations (1961)*, în Max Planck Encyclopedia of Public International Law, p. 1, disponibil la adresa www.mpepil.com.

¹⁰ L.T. Lee, J. Quigley, *Consular Law and Practice*, ed. a 3-a, Oxford University Press, Oxford, 2008, pp. 21-23.

Prin urmare, nu a fost considerată o simplă codificare a unor cutume¹¹, chiar dacă principalele sale dispoziții au dobândit de-a lungul timpului statutul cutumiar¹², iar 173 de state au ratificat convenția.

CVRC stabilește doar un cadru general, ce include standarde minime, dar admite validitatea altor acorduri, bilaterale sau regionale, anterioare intrării în vigoare a CVRC, precum și libertatea statelor părți de a încheia acorduri noi care să completeze, să extindă sau să amplifice dispozițiile convenției consulare¹³.

¹¹ L.T. Lee, J. Quigley, *Consular Law and Practice*, ed. a 3-a, Oxford University Press, Oxford, 2008, pp. 17-18, 25. A se vedea și M. Bossuyt, J. Wouters, *Grondlijnen van Internationaal Recht*, *op. cit.*, p. 420.

¹² CIJ, *Cazul privind personalul diplomatic și consular al Statelor Unite la Teheran*, *op. cit.*

¹³ Art. 73 din CVRC.